

01286

KÖSZÖNTŐ

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A tudomány- és technikatörténet, valamilyen nem egészen érthető okból, elismertségben a történettudományok széles körében eléggé hátul van. Magyarországon különösen. Nincsen tanszéke egyetemünkön, sem kutatóintézete. Ilyen diploma sem létezik. Talán ebben keresendő mellőzöttségének egyik oka is. Amit az irodalomtörténet, vagy amit a zenetörténet tanít, az maradandó. Elmúlt idők irodalma vagy zenéje tovább él koránál. Ám amit a természettudományok és technika története oktat, az nem maradandó. Minden múltbéli nézete, megállapítása, találmánya felett rövidebb vagy hosszabb idő alatt elmegy az aktuális természettudomány, még gyorsabban az aktuális technika. Bár ezek előrehaladása a múlt eredményein alapul, a jelenben már nincs szükségük rájuk. Meg aztán a természettudomány- és technikatörténet mint minden más történelem, a humán tudománykörhöz tartozik, de megismeréséhez, eredményes műveléséhez bizony a természeti és műszaki tudományok alapos ismerete is szükséges. Igazi interdiszciplináris tudomány szükségképpen interdiszciplináris tudású művelőket igényel. Az interdiszciplinaritást pedig nehéz az oktató- és kutatószervezetekbe beskatulyázni!

E köszöntő első mondatában úgy írtuk, hogy tudományunk a történettudományok széles körében eléggé hátul van. Ez igaz, de azért mégis ma már benne van! És ez már eredmény! Néhány évtizeddel ezelőtt még benne se volt, a tudományos hierarchia számára nem is létezett. Egy kis csoport ember foglalkozott vele, az országban szétszórtan. Egyiküket sem ezért fizették, ezt csak úgy munkaköreik mellett, mondhatnók hobbiból művelték.

Ehhez a kis csoporthoz tartozott Bíró Gábor, akit szeretettel és tisztelettel köszönt hetvenedik születésnapja alkalmából e tudományágnak azóta már szépen bővült, s már némi szervezettel lassan-lassacskán némileg már institucionalizálódó csoportja. E fejlődésben pedig Bíró Gábor vezető és hasznos szerepet játszott.

Matematika-fizika tanári szakot végzett Bíró Gábor, majd utána még oklevelet szerzett filozófiából is. Kísérleti fizika tanszéken kezdte pályáját az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen, majd a Budapesti Műszaki Egyetem hasonló tanszékén folytatta azt, végigjárva az egyetemi hierarchia fokozatait. Mátrai Lászlóné, a Műegyetem első női professzora, volt a tanszék vezetője. Ő a magyarországi fizika történetével is foglalkozott, s felismerve munkatársa filozófia-fizika történeti érdeklődését, szabad utat nyitott neki e területen kutatókhoz, tudván, hogy a fizika, különösen a modern fizika és a filozófia között elég szoros érintkezési felületek adódtak. Hiszen a fizika a természettudományoknak az az ága, amelyik elsőként ér el minden időben ismereteink akkori határához, s az ismeretlen aztán mindig a filozófia területe.

Közben egyetemi oktatói pályafutásában szépen haladt előre, a fizika modern ágainak, különösképpen a relativitáselmélet körülményeinek kialakulástörténetét kutatva, ugyanakkor végig, még hetven évesen is a kísérleti fizikát igen szépen, mindenkor hallgatói érdeklődését messzemenően lekötően, előadva. 1975-ben docensként tanszékvezető lett, 1981-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. A tanszékvezetésről 1988-ban leköszönt. 1978-1987 között három ciklus folyamán a BME egyik rektorhelyettesi tisztét is viselte. Ennek során fontos szerepet játszott a Műegyetem új hetedik karának, a Természet- és társadalomtudományi karnak létrehozásában. Úgy tűnik, hogy ezen új karon belül a tudomány- és technikatörténet tudománya is megtalálja első intézményesült magyarországi helyét! Tudományágunk másoldalú szervezésében is hasznos szerepet játszott, jelentősen közreműködött abban, hogy a MTESZ keretében Tudomány- és technikatörténeti bizottság alakuljon s hasonló nevű bizottság jöjjön létre a Magyar Tudományos Akadémián belül is.

Bíró Gábor sokoldalú adminisztratív, szervező és eredményes tudománytörténeti tevékenységét nagyon csendesen végezte. Nem hajtotta soha a látványos siker vágya. Szerény volt mindig s ma is az, szinte a túlzásig. Emberséges, megértő és éppen ezért szeretett, tisztelt és őszintén becsült főnök és kolléga volt és maradt.

Maradjon még sokáig az jó egészségben és továbbra is eredményes tudományos munkásságban!

